

การวิเคราะห์กระบวนการนโยบายสาธารณะ
ในการแก้ไขปัญหามลพิษจากกิจกรรมเหมืองแร่:
กรณีศึกษาการปนเปื้อนของสารตะกั่วบริเวณหมู่บ้านคลิตี้ล่าง จังหวัดกาญจนบุรี

เกื้อเมธา ฤกษ์พรพิพัฒน์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตร

มหาบัณฑิต

สาขาวิชาเทคโนโลยีการบริหารสิ่งแวดล้อม

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล

พ.ศ. 2550

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยมหิดล

การวิเคราะห์กระบวนการนโยบายสาธารณะในการแก้ไขปัญหามลพิษจากกิจกรรมเหมืองแร่: กรณีศึกษาการปนเปื้อนของสารตะกั่วบริเวณหมู่บ้านคลิตี้ล่าง จังหวัดกาญจนบุรี (ANALYSIS OF PUBLIC POLICY PROCESS IN SOLVING POLLUTION PROBLEMS FROM MINING ACTIVITIES: A CASE STUDY OF LEAD CONTAMINATION AT KLITY-LANG VILLAGE, KANCHANABURI PROVINCE)

เกื้อเมธา ฤกษ์พรพิพัฒน์ 4637128 ENTM/M

วท.ม. (เทคโนโลยีการบริหารสิ่งแวดล้อม)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์: กุลวดี แก่นสันติสุขมงคล, Ph.D., เรวดี โรจนกนันท์, Ph.D.

บทคัดย่อ

ปัญหาสารตะกั่วปนเปื้อนบริเวณหมู่บ้านคลิตี้ล่าง จังหวัดกาญจนบุรี ได้รับการเผยแพร่จากหนังสือพิมพ์ ตั้งแต่เดือนเมษายน 2541 แม้ที่ผ่านมาจะมีหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้องเข้าไปพยายามแก้ไข และมีนโยบายต่างๆ ออกมามากมาย แต่ในปัจจุบันปัญหาดังกล่าวกลับยังคงไม่ได้รับการแก้ไขให้ลุ่ลง อีกทั้งมีข้อถกเถียงถึงแนวทางและนโยบายการแก้ไขตามมาอีกหลายประการ การวิจัยครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประเด็นความขัดแย้งในการแก้ไขปัญหา แบบแผนความสัมพันธ์อันสลับซับซ้อนของฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องที่ซ่อนอยู่เบื้องหลังกระบวนการนโยบายสาธารณะในการแก้ไขปัญหา ปัจจัยหรือเงื่อนไขที่มีผลต่อการตัดสินใจนโยบาย รวมไปถึงกลไกการขับเคลื่อนกระบวนการนโยบายสาธารณะ ซึ่งการศึกษานี้ครอบคลุมในช่วงเวลานับตั้งแต่เมษายน 2541 ถึง สิงหาคม 2549 โดยใช้วิธีการวิจัยทางเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสังเกตอย่างมีส่วนร่วม และนำเสนอผลการวิจัยในลักษณะพรรณนาวิเคราะห์

ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า การตัดสินใจนโยบายต่างๆ ในกระบวนการแก้ไขปัญหาขึ้นอยู่กับองค์ประกอบต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกระแสการเมือง รวมไปถึงการต่อรองอำนาจของฝ่ายต่างๆ ภายในจังหวัดเวลานั้นเป็นสำคัญ กล่าวในกรณีนี้คือ การที่ปัญหาได้รับความสนใจจากสื่อมวลชนถือเป็นช่วงจังหวะเวลาที่สำคัญ ที่องค์กรพัฒนาเอกชนและชาวบ้านสามารถนำเสนอแนวนโยบายของตนเข้าสู่ขั้นตอนการตัดสินใจ อีกทั้งสามารถดำเนินกิจกรรมต่างๆ เพื่อกดดันการตัดสินใจนโยบายได้อย่างมีพลัง ได้แก่ การเรียกร้อง การร้องเรียน การจัดเวทีวิชาการ การหาแนวร่วม และการนำเสนอประเด็นปัญหา แต่เมื่อปัญหาไม่ค่อยได้รับความสนใจจากสื่อมวลชน ผู้ตัดสินใจนโยบายก็จะเป็นฝ่ายนำแนวนโยบายของตนเข้าสู่ขั้นตอนการตัดสินใจ โดยอยู่ภายใต้กระแสการเมืองต่างๆ ที่แตกต่างจากช่วงเวลาที่เป็นอย่าง ได้แก่ งบประมาณ การเปลี่ยนแปลงผู้นำองค์กร ความเกื้อกูลกันของผู้ประกอบการกับหน่วยงานราชการ ด้วยเหตุนี้ การตัดสินใจนโยบายจึงมีลักษณะกลับไปกลับมา มิได้มุ่งเพื่อการแก้ไขปัญหาอย่างแท้จริง นอกจากนี้ ผลการศึกษายังพบว่า เมื่อมีการตัดสินใจนโยบายหนึ่งๆ นโยบายดังกล่าวกลับไม่ได้รับการนำไปปฏิบัติใช้อย่างจริงจัง หรือนำไปปฏิบัติใช้อย่างไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ปัญหาไม่ได้รับการแก้ไข

คำสำคัญ: นโยบายสาธารณะ/มลพิษ/กิจกรรมเหมืองแร่/การปนเปื้อนสารตะกั่ว/หมู่บ้านคลิตี้ล่าง

220 หน้า

ANALYSIS OF PUBLIC POLICY PROCESS IN SOLVING POLLUTION PROBLEMS FROM MINING ACTIVITIES: A CASE STUDY OF LEAD CONTAMINATION AT KLITY-LANG VILLAGE, KANCHANABURI PROVINCE

KEURMAETHA RERKPORNPIPAT 4637128 ENTM/M

M.Sc. (TECHNOLOGY OF ENVIRONMENTAL MANAGEMENT)

**THESIS ADVISORS: KULVADEE KANSUNTISUKMONGKOL Ph.D.
RAYWADEE ROACHANAKANAN Ph.D.**

ABSTRACT

The lead contamination problem at Klity-Lang Village in Kanchanaburi Province, Thailand, has appeared on newspapers since April 1998. The problem has not been resolved even though it has been a target for many parties and policies to deal with. Furthermore, there have been several controversies over policies and approaches in solving the problem. The objectives of this thesis research were to study the conflicts in the problem solving process from April 1998 to August 2006, the complex pattern of relationship among several parties within public policy process, the factors affecting policy decisions, and the mechanisms to make the public policy work. This research applied qualitative methodologies including documentary research, in-depth interview and participant observation.

The result of the study showed that the policy decisions in problem solving process depended on various factors, especially political stream and power struggling of several parties involved at that time. In this case, during the time when the problem was reported by mass media, NGOs and Klity-Lang people were able to put forward their policies into the decision-making process and carry out activities, such as requests, appeals, seminars, networks, and issue presentations, in order to pressure the policy making process. On the contrary, when the problem was not in the attention of the media, decision makers would simply push forward their own policy proposals in different channels within the political stream, such as budget allocation, change of party leaders, and patronization between private and governmental sectors. Consequently, the policy making was inconsistent and did not attempt to solve the problem. Moreover, the study found that the chosen policies were not entered into force strongly and completely, which is one of the reasons why the problem has not yet been solved.

**KEY WORDS: PUBLIC POLICY/POLLUTION PROBLEM/
MINING ACTIVITY/LEAD CONTAMINATION/
KLITY-LANG VILLAGE**

220 pp.